

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2017. május 10.

TÖRTÉNELEM

KÖZÉPSZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2017. május 10. 8:00

Időtartam: 180 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

Fontos tudnivalók

Egyértelmű válaszokat adjon, egyértelmű jelöléseket alkalmazzon – javítás esetén is!

Válaszaiban a **lényeg** megfogalmazására törekedjen, **ne lépje túl a rendelkezésre álló kipontozott helyet!**

Csak annyi válaszelemet írjon, amennyit a feladat kér! (Ha többet ír, a beírás sorrendjében értékeljük válaszait.)

Kérjük, **kék színű** tollat használjon!

A feladatok megoldásakor tartsa szem előtt az alábbi javaslatokat!

- Olvassa el figyelmesen a feladatokat!
- Kövesse figyelmesen a feladatlapon utasításait!
- Tudatosítsa, hány részfeladatból áll a feladat, és oldja meg az összeset!
- Tanulmányozza a feladatokhoz kapcsolódó forrásokat (kép, ábra, szöveg, térkép)!
- Válaszait gondos mérlegelés után, lehetőleg javítás nélkül írja le!
- A feladatok megoldásához használhatja a megengedett segédeszközöket: a középiskolai történelmi atlasz térképeit és a helyesírási szótárt. Ügyeljen arra, hogy a személyek, topográfiai adatok és fogalmak csak **pontos helyesírással** értékelhetők!

Javaslatok a szöveges, kifejtendő feladatok kidolgozásához:

1. Helyezze el időben és térben a feladatban megjelölt problémát!
2. Használja fel a feladat megértéséhez a forrásokat, illetve a középiskolai történelmi atlaszt!
3. Gyűjtse össze azokat az általános fogalmakat (pl. fejlődés, változás, termelés), illetve az adott korszakhoz kapcsolódó fogalmakat (pl. várjobbágy, céh, személyi kultusz), melyekkel az adott probléma bemutatható!
4. Építse be fogalmazásába a forrásokból megszerzhető információkat, következtetéseket!
5. Tárja fel a probléma előzményeit, okait, következményeit!
6. Építse be mondanivalójába önálló ismereteit, nézőpontját, véleményét!
7. Ha szükséges, készítsen vázlatot, illetve pizkozatot!
8. Ügyeljen arra, hogy mondatai világosak legyenek!
9. Szerkessze meg szövegét, és figyeljen a helyesíráásra is!

Tájékoztatásul:

Az esszé javításának szempontjai:

- a feladat megértése,
- megfelelés a tartalmi követelményeknek,
- a válasz megszerkesztettsége, logikussága, nyelvhelyessége és helyesírása.

Eredményes munkát kívánunk!

I. EGYSZERŰ, RÖVID VÁLASZT IGÉNYLŐ FELADATOK

1. A feladat az ókori Róma történetével kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a Julius Caesarra vonatkozó forrásrészletek és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A) „Cicero [a neves szónok és politikus] [...] pontosan tudta, hogy Caesar [...] modora mögött milyen erőszakos és hatalomra vágyó jellem rejtőzik. [...] »Mégis, mikor látom – mondotta –, mennyi gonddal fésülködik, és mint simítja le egyetlen ujjával a haját, nem tudom elhinni, hogy ez a férfi olyan gonosz dolgot forgasson agyában, mint a római alkotmány szétzúzása.«”

B) „Róma lakosai meghajoltak Caesar [hadi] szerencséje előtt, s mivel a polgárháborútól és a vele járó bajoktól némiképpen fellélegeztek, hajlandóak voltak elviselni az egy ember uralmát jelentő igát. Caesarnak élete végéig tartó ...[b)]...-i hatalmat szavaztak meg, ami nyíltan bevallott zsarnoki uralmat jelentett, mivel az így ráruházott hatalom birtokában senkinek nem tartozott politikai felelősséggel.”

C) „Mikor [Antonius, az egyik consul] futva jött a forum felől, a tömeg utat engedett neki. Kezében babérágakból font diadémát [fejdísz] tartott, és odanyújtotta Caesarnak. Erőltetett taps hangzott, majd midőn Caesar eltolta magától a diadémát, a tömeg hangosan megtapsolta. Antonius másodszor is odanyújtotta a diadémát, erre megint csak kevesen tapsoltak, de amikor Caesar másodszor is eltolta magától, újra felzúgott a taps. Caesar, látva, hogy ez a kísérlet nem járt sikerrel, felkelt székéből, és úgy rendelkezett, hogy vigyék a koszorút a Capitoliumra.”
(Részletek Plutarkhosz Párhuzamos életrajzok című művéből)

a) Nevezze meg azt az államformát, amelyre az A) betűjelű forrásrészletben szereplő „római alkotmány” kifejezés utal!

.....

b) Melyik szakkifejezés hiányzik a B) betűjelű forrásrészlet b) betűvel jelzett részéből? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. néptribunus 2. dictator 3. senator

c) Melyik állítás igaz a C) betűjelű forrásrészletben leírtakra vonatkozóan? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A tömeg a hangos tapssal Caesar győzelmét ünnepelte.
2. A tömeg üdvözölte, hogy Caesar elutasította az egyeduralkodó jelképét.
3. Caesar felháborodott azon, hogy babérkoszorút akartak neki adni.

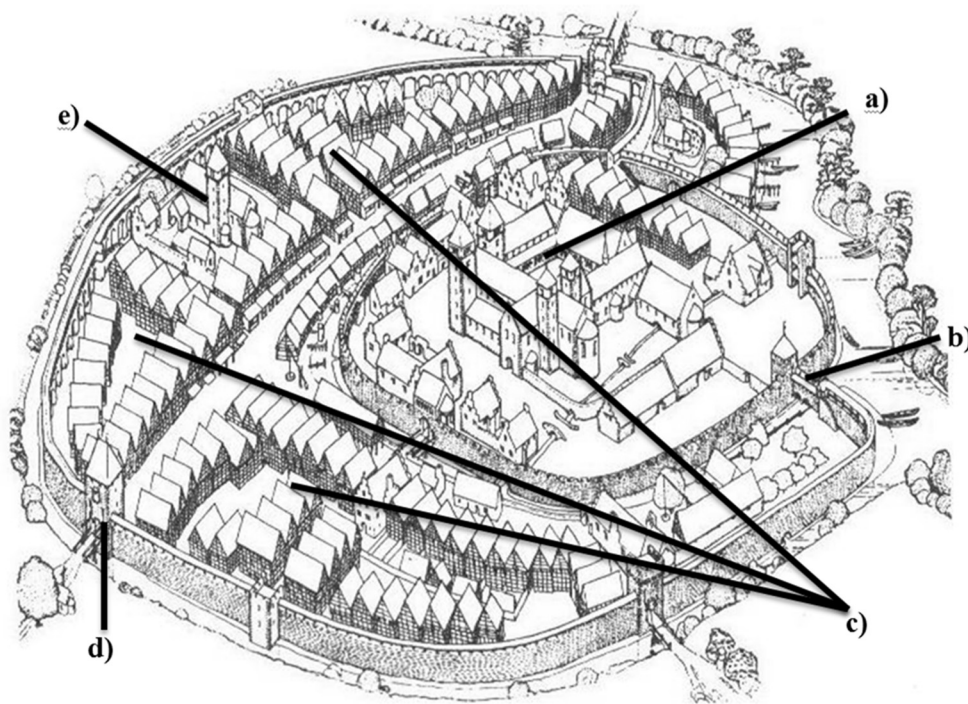
d) Mivel magyarázható, hogy a nép támogatta Caesar uralmát? Fogalmazzon meg egy választ saját szavaival a forrásrészletek alapján!

.....

4 pont	
--------	--

2. A feladat a középkori városokhoz kapcsolódik.

Válassza ki a képen látható város betűvel jelölt épületeihez kapcsolódó mondatok helyes befejezését! Karikázza be a helyes befejezés sorszámát! (Elemenként 1 pont.)

Egy középkori város rajza

a) A város központjában egy templom állt,

1. mert a középkorban a városok mindig püspöki fennhatóság alatt álltak.
2. mert az élet meghatározója volt a vallás, emellett az épület a város tekintélyét is növelte.
3. mert várossá csak kiemelkedő egyházi székhelyek válhattak.

b) A várost kettős városfal vette körül,

1. mivel a belső fal határolta terület már szűknek bizonyult.
2. mert a városi elit nemcsak a külső támadásoktól, hanem a külvárosi szegényektől is félt.
3. mert szükségessé vált az ágyúgolyóknak jobban ellenálló, sáncszerű falak építése.

c) Az egyes városrészekben, utcákban általában

1. az azonos vallású emberek laktak, például katolikusok, protestánsok, zsidók.
2. az azonos társadalmi helyzetű lakosok éltek, például nemesek, papok, jobbágyok.
3. az azonos szakmát űzők, az egy céhbe tartozók laktak, például kovácsok, szűcsök, takácsok.

d) Amennyiben a város erre külön kiváltságot kapott, a városba betérő kereskedőket megállították, hogy

1. beszedjék tőlük a harmincadvámot.
2. árujuk eladására kötelezzék őket a városi piacon.
3. a náluk lévő idegen pénz beváltására kötelezzék őket.

e) A városban álló másik, kisebb templom

1. valamelyik koldulórend (ferences vagy domonkos) kolostora volt.
2. a jezsuita rend kolostora volt.
3. a bencés rend kolostora volt.

5 pont	
--------	--

3. A feladat Hunyadi Mátyás uralkodásával kapcsolatos.

Döntse el, mely városokra vonatkoznak Bonfininak, a korabeli történetírónak a leírásai! Írja a városok nevét a forrásrészletek után a kipontozott sorokra! A felsorolt városok közül válasszon! Két város kimarad. (Elemenként 1 pont.)

Városok: Bécs, Eger, Nándorfehérvár, Székesfehérvár, Visegrád

a) „Összegyűlt tehát [a városba] az egyházi és világi rendből valamennyi főember, püspök, Magyarország egész nemessége, hogy a szent fejéssel, amelyet éppen most szerzett vissza, annak rendje-módja szerint megkoronázza a legragyogóbb tettek született királyt [...]. A kitűzött napon itt, a mennybeli István bazilikájában, a rengeteg nép gyülekezete előtt Szécsi Dénes esztergomi [érsek] a királyi jelvényekkel szokás szerint fölékesítette Corvinust.”

.....

b) „A régi királyok magas hegyi várát s az alatta fekvő palotát úgy megnagyobbította, kertekkel, vadaskertekkel, halastavakkal úgy ékesítette, hogy ennek az építkezésnek pompája még a többiét is felülmúlni látszott. A berendezés fényűző, az ebédlők tágasak, [...] és az ablakok pompásak. Független kertek voltak itt és vörösmárvány medencével, bronz ülőhellyel díszes szökőkutak.”

.....

c) „Az egyik elővárost egy éjszaka erővel elfoglalják, nagy részben leég, mikor is, mint mondják, a köznép nem csekély kárt szenved. [...] A Duna-parton változó szerencsével folyik a csatározás. [...] Végül is a minden segítségtől megfosztott, iszonyatos éhségtől meggyötört [lakosok] [...] [III. Frigyes császár] múlhatatlan gyalázatára megadták magukat Mátyásnak.”

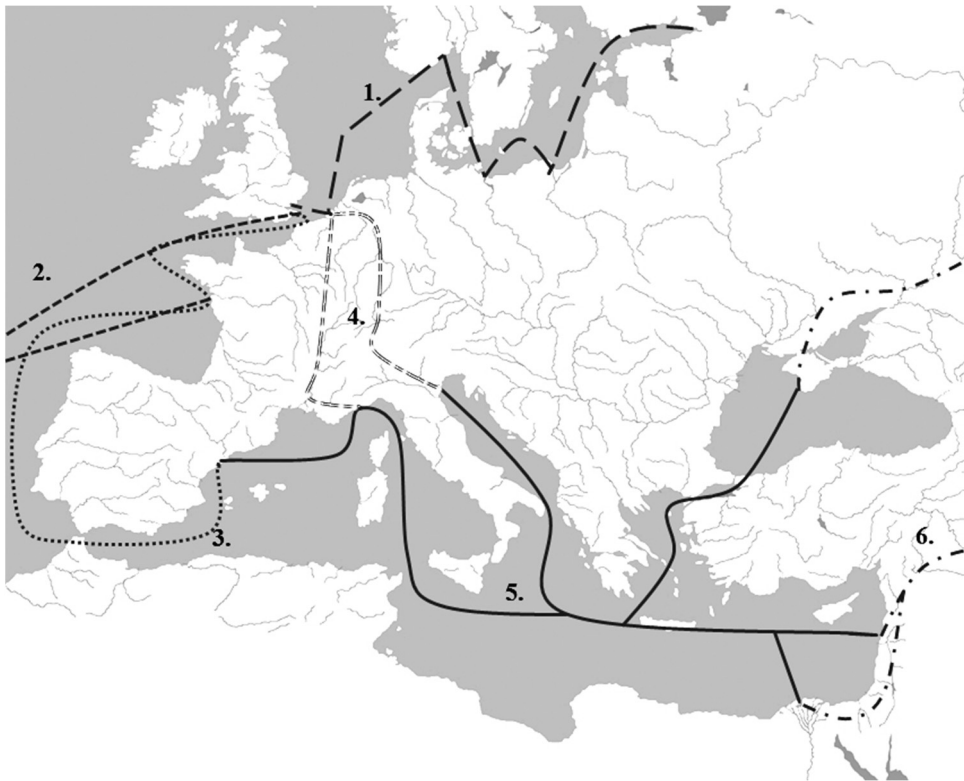
.....

3 pont	
--------	--

4. A feladat a kora újkori gazdasághoz kapcsolódik.

Rendelje a térképen ábrázolt kereskedelmi útvonalakat a megfelelő leírásokhoz! Írja a megfelelő útvonal sorszámát a táblázatba! Két útvonal sorszáma kimarad.

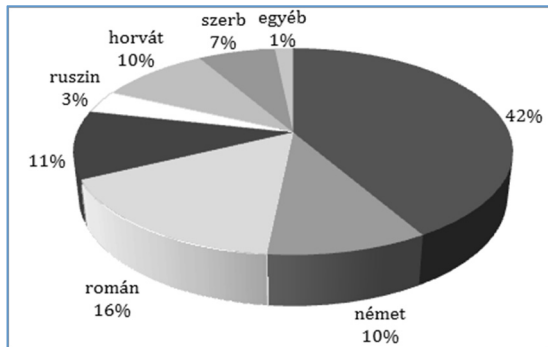
(Elemenként 1 pont.)

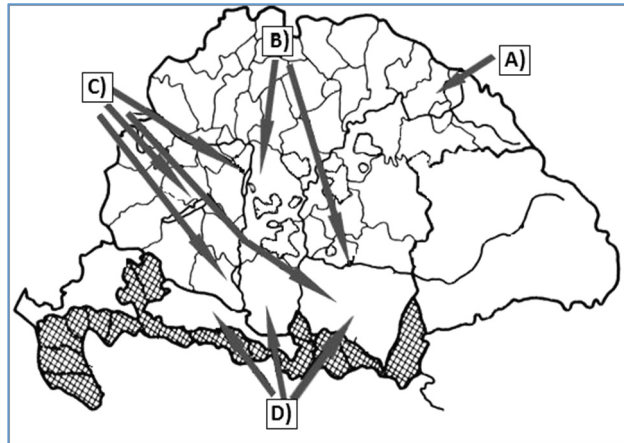
Európa kereskedelmi hálózata

Leírás	Útvonal sorszáma
a) A középkorban kialakult tengeri kereskedelmi útvonal, melynek forgalma a nagy földrajzi felfedezések következtében hanyatlani kezdett.	
b) Európai tengeri kereskedelmi útvonal, melynek kialakulása közvetlenül megelőzte a nagy földrajzi felfedezéseket.	
c) Szárazföldi kereskedelmi útvonal, melyen többek között ázsiai luxuscikkek és európai iparcikkek szállítottak, és amely érintette a nagy európai vásárokat.	
d) A középkorban kialakult tengeri kereskedelmi útvonal, melynek forgalma a felfedezések korában kialakuló európai munkamegosztás miatt tovább növekedett.	

4 pont

5. A feladat a XVIII. századi demográfiai változásokkal kapcsolatos.**Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)**

A Magyar Királyság lakosságának etnikai megoszlása 1787-ben

Népmozgások a XVIII. századi Magyarországon

Egészítse ki a kördiagram jelmagyarázatát a két meg nem nevezett népcsoport nevével!

a) 42%:

b) 11%:

c) **Állapítsa meg, melyik betűjelhez tartozó nyíl/nyilak jelöli/jelölik a ruszin népcsoport mozgását a térképen!**

Betűjel:

d) **Döntse el, melyik állítás igaz a térképen C) betűvel jelölt népcsoportra! Karikázza be az igaz állítás sorszámát!**

1. A török elől menekülve kértek engedélyt a Magyarországra történő betelepülésre.
2. Ennek a népcsoportnak egy része a jobb életkörülmények miatt elhagyta eddigi Magyarországon belüli lakhelyét, hogy az Alföldre települjön.
3. A Habsburg-udvar ösztönözte betelepítésüket az országba, amellyel céljuk volt a katolicizmus erősítése is.

4 pont	
--------	--

6. A feladat az Emberi és polgári jogok nyilatkozatához kapcsolódik.

Válassza ki a forrásrészletek közül azt a **négyet**, amelyik **nem** az Emberi és polgári jogok nyilatkozatából származik, és tartalma is **ellentétes** annak szellemiségével! **Karikázza be a négy – nem a nyilatkozatból származó – forrásrészlet sorszámát!** (Elemenként 1 pont.)

1. „Minden szuverenitás alapelve lényegileg a nemzettől származik. Semmilyen testület, semmilyen egyén nem gyakorolhat olyan hatalmat, amely nem kifejezetten ebből ered.”
2. „A nemzet joga az adók szabad elfogadása a szabály szerint összehívott és összeállított országos rendi gyűlés közvetítésével.”
3. „A törvény csak a társadalom számára ártalmas cselekedetek tiltására jogosult. Mindazt, amit a törvény nem tilt, nem lehet megakadályozni, és senki sem lehet arra kényszeríteni, amit a törvény nem rendel el.”
4. „Az új rendszerben az egyesülés és szövetkezés szorítja majd ki az egyéni érdeket és az egymás céljainak megghiúsítására törekvő mindenütt érvényesülő ellenhatásokat. Ezeknek a változásoknak az eredményeként az egyes ember teljesítőképesége biztosítani fogja számára a tömegben rejlő előnyöket is, és mindenki olyan gazdaggá válhat, amilyenné csak akar.”
5. „Minden embert ártatlannak kell tekinteni, amíg bűnössé nem nyilvánítják.”
6. „Szükség esetén a polgári és büntetőbíróságok fogságban tarthatnak, és a börtönökbe küldhetnek olyan személyeket, akikről megállapították, hogy nem lehet vádiratot készíteni ellenük, vagy akiket felmentettek az ellenük emelt vád alól.”
7. „A Szentírás azon pontjainak megfelelően, melyek minden embernek megparancsolják, hogy egymást a testvériség köteleke által egyesítve, magukat honfitársuknak tekintvén, egymásnak minden alkalommal és minden helyen segítséget és támogatás fognak nyújtani: alattvalóikkal és hadseregeikkel szemben családapáknak tekintik magukat; és őket a vallás, a béke és igazság védelmére lelkesítik.”
8. „Mivel a tulajdon szent és sérthetetlen jog, senki sem fosztható meg tőle, csak törvényesen megállapított közérdekben, amely ezt nyilvánvalóan szükségessé teszi, és csak igazságos és előzetes kártalanítás esetén.”

4 pont	
--------	--

7. A feladat az 1848-as magyar forradalommal kapcsolatos. (komplex tesztfeladat)
Oldja meg a feladatokat a forrásrészletek és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A) „[...] Mindazok, kik a megyékben és szabad kerületekben az országgyűlési követek választásában eddig szavazattal bírtak, e jog gyakorlatában ezennel meghagyatnak. Az országnak s [a] kapcsolt részeknek mindazon bennszületett, vagy honosított, legalább 20 éves [...] lakosai, a nőket kivéve, törvényesen bevett valláskülönbőség nélkül, választók:

Kik [...] eddigi úrbéri értelemben vett [legalább] 1/4 telket, [...] bírnak. [...]”

B) „Az úrbér és azt pótló szerződések alapján eddig gyakorlatban volt szolgálatok (robot), dézsma és pénzbeli fizetések, e törvény kihirdetésétől fogva örökösen megszüntetnek. [...]

A törvényhozás a magán földesurak kármentesítését, a nemzeti közbecsület védpajzsa alá helyezi.

Ő Felsége a magán földesuraknak [...] kármentesítése iránt [...] részletesen kidolgozandó törvényjavaslatot fog magyar ministeriuma [értsd: kormánya] által előterjesztetni.”

C) „Az előző [értsd: előzetes] vizsgálat eltöröltetvén örökre, s a sajtószabadság visszaállítatván, ennek biztosítékául [...]:

Gondolatait sajtó útján mindenki szabadon közölheti, és szabadon terjesztheti.”

a) Nevezze meg azt a dokumentumot, amelyikből az idézett részletek származnak!

.....

b) Döntse el, mely szakkifejezések köthetők a forrásrészletek aláhúzott részeihez! A felsorolt szakkifejezések közül válasszon! Írja a megfelelő szakkifejezés sorszámát a táblázatba! Egy sorba egy sorszámot írjon! Három sorszám kimarad.

Szakkifejezések:

1. általános választójog	2. cenzúra	3. cenzusos választójog
4. jobbágyszabadság	5. közteherviselés	6. önkéntes örökváltság

Forrásrészlet betűjele	Szakkifejezés sorszáma
A)	
B)	
C)	

c) Indokolja meg az egyik forrásrészlet idézett része alapján, miért rendelkezett választójoggal egy olyan kisnemes, aki 1/8-ad telket birtokolt!

.....

.....

d) Milyen döntés született a földbirtokosok kármentesítéséről? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. Az udvar magára vállalta a kármentesítést.
2. A jobbágyoktól beszedett adókból tervezték fedezni.
3. Azt tervezték, hogy a magyar országgyűlés a későbbiekben tárgyal majd róla.

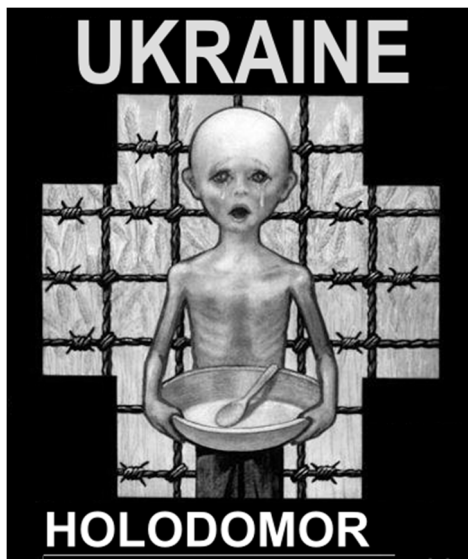
e) A következő állítások közül melyik írja le helyesen az idézett jogszabályok jelentőségét? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. A jogszabályok megerősítették a rendi kiváltságokat.
2. A jogszabályok megteremtették a polgári átalakulás feltételeit.
3. A jogszabályok lehetővé tették Magyarország elszakadását a Habsburg Birodalomtól.

7 pont	
--------	--

8. A feladat a sztálini diktatúrával kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat forrás és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A nagy ukrajnai éhínségre (a holodomorra) emlékező plakát részlete, 2009

(A plakát felirata magyarul: Ukrajna. Holodomor)

a) Karikázza be a plakáthoz illő idézet sorszámát!

1. „11 kivégzés Szaratovban; 8, majd további 12 Leningrádban; 6, majd további 5 Minszkben. [...] Összesen 82.” *(Napi jelentés részlete, 1937. október 21.)*
2. „Egy vonat épp most érkezett Kijevbe, tele éhen halt emberek hulláival. A Poltavától kezdve gyűjtötték össze a holttesteket.” *(Jelentés, 1932)*
3. „Január 31-én a hadseregtábornok [...] megadta magát, és 240 ezer éhező, összefagyott [...] emberformáját is elvesztett madárijesztővel esett fogságba.” *(Jelentés, 1943)*

b) Karikázza be annak az állításnak a sorszámát, amely megmagyarázza, mit jelentett a mezőgazdaság kollektivizálása a parasztság számára!

1. Kényszerítették őket földjeik felajánlására, illetve a szövetkezetekbe való belépésre.
2. Állatokat és traktorokat kaptak.
3. A mezőgazdaság gépesítése miatt a termésátlag gyors ütemben nőtt.

c) Magyarázza meg saját szavaival a plakát által ábrázoltak és a kollektivizálás közötti összefüggést!

.....

d) Mely politikai szándék húzódott meg – a felsoroltak közül – a nagy ukrajnai éhínség hátterében? Karikázza be a helyes válasz sorszámát!

1. a túlnépesedés csökkentése
2. etnikai tisztogatás
3. antiszemitizmus

4 pont	
--------	--

9. A feladat a két világháború közti Magyarországhoz kapcsolódik.

Határozza meg, melyik forrás vagy források támasztják alá az állításokat! Írjon X jelet a táblázat megfelelő oszlopába! Egy sorba csak egy X jelet írjon! Ha több forrás is alátámasztja az állítást, keresse meg az egy megfelelő oszlopot! (Elemenként 1 pont.)

A) „Az volt a cél, hogy a vitézek földhöz jussanak, és pedig azért, hogy e minden tekintetben bevált jó emberanyag gazdaságilag megerősödve, hasonló értékű, új nemzedéket nevelhessen. E célból Horthy felhívta a földbirtokosok figyelmét, akik úgynevezett vitézi telkeket bocsátottak a Vitézi Rend rendelkezésére. Ami engem illet, nem tartottam igényt vitézi telekre. Emlékezetes marad számomra avatásom napja a Margitszigeten. A régi lovaggá ütés formáságaira emlékeztetett a ceremónia.” (Lakatos Géza tábornok, politikus)

B) „A Vitézi Rendnek hármas célja van: jutalmazni a vitézséggel párosult honfi erényt, megtartani a nagy idők legjobbjait és biztosítani a hősök nemzetségének fennmaradását, végül bennük és utódaikban a magyar fajnak olyan hatalmat biztosítani, amely rettentő erővel sújt le minden felforgató állam- és nemzetellenes törekvésre.” (Horthy Miklós, a Vitézi Rend főkapitánya)

C) A kormányzó vitézeket avat

Állítás	Forrás						
	A)	B)	C)	A) és B)	A) és C)	B) és C)	mindhárom
a) A vitézzé avatás középkorias külsőségek között zajlott.							
b) A Vitézi Rend egyik célja a megbízhatónak ítélték gazdasági megerősítése volt.							
c) A vitézeknek csak egy része foglalkozott mezőgazdasággal.							
d) A Vitézi Rend működtetésében fontos szerepe volt az államfőnek.							

4 pont

**10. A feladat a hidegháború kialakulásához kapcsolódik.
Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)**

A berlini fal két oldala, 1986

Állapítsa meg, hogy a kép melyik részén látható Nyugat-Berlin! Írja a megfelelő sorszámot a város neve utáni kipontozott részre!

a) Nyugat-Berlin:

b) Ki és miért építtette a berlini falat? Karikázza be a helyes magyarázat sorszámát!

1. Hruscsov beleegyezésével az NDK emelte, hogy megakadályozza állampolgárai emigrálását.
2. Kennedy javaslatára az NSZK emelte, hogy így korlátozza a szovjet kémtevékenységet.
3. A NATO emelte Nyugat-Berlin védelme érdekében.

c) Fejezze be a mondatot! Karikázza be az egyetlen helyes befejezés sorszámát!

A berlini fal szimbolizálta ...

1. a szocializmus börtönjellegét.
2. a szabadságot.
3. a két világ harmonikus együttműködését.
4. a szocialista rendszer technikai fölényét a kapitalizmussal szemben.

d) Melyik évben került sor a berlini fal lerombolására?

4 pont	
--------	--

11. A feladat a határon túli magyarság második világháború utáni helyzetével kapcsolatos.

Oldja meg a feladatokat a források és ismeretei segítségével! (Elemenként 1 pont.)

A)

Egykor Magyarországhoz tartozott területek lakossága és a magyarok aránya 1991-ben és 2001-ben						
Terület	1991			2001		
	A lakosok száma	Ebből magyar	Magyarok aránya a terület népességén belül (%)	A lakosok száma	Ebből magyar	Magyarok aránya a terület népességén belül (%)
Felvidék / Szlovákia	5 274 335	567 296	10,8	5 379 455	520 528	9,7
Kárpátalja	1 252 288	155 711	12,4	1 254 614	151 516	12,1
Erdély	7 723 313	1 603 923	20,8	7 221 733	1 415 718	19,6
Vajdaság	2 013 889	339 491	16,9	2 031 992	290 207	14,3
Összesen	16 263 825	2 666 421	16,4	15 887 794	2 377 969	14,9

B)

Egyes tényezők szerepe a magyar kisebbség létszámának változásában három szomszédos területen a XXI. század elején (%)			
Terület	Asszimiláció	Elvándorlás	Természetes fogyás
Erdély	33	33	33
Felvidék / Szlovákia	60	14	26
Kárpátalja	25	15	50

a) Karikázza be a megkezdett mondat helyes folytatásának sorszámát! Egyetlen sorszámot karikázzon be!

Az A) betűjelű táblázatból kiolvasható, ...

1. mennyi volt a magyarság létszáma 2001-ben az összes olyan területen, amelyet a trianoni békében csatoltak el.
2. mekkora volt a magyarok aránya négy szomszédos ország teljes lakosságán belül 2001-ben.
3. hogy a táblázatban szereplő területek közül hol éltek a legnagyobb arányban magyarok 2001-ben.

b) Karikázza be a megkezdett mondat helyes folytatásának sorszámát! Egyetlen sorszámot karikázzon be!

Az A) betűjelű táblázatban szereplő területeken élő magyarok...

1. fogyásának legjellemzőbb oka mindenütt az, hogy nem tudják érvényesíteni kisebbségi jogukat, ezért elvándorolnak.
2. létszáma 1991 és 2001 között összesen több mint 10 százalékkal csökkent.
3. a teljes Kárpát-medencei magyarságnak nagyjából a 10 százalékát tették ki a XX. és a XXI. század fordulóján.

c) Nevezze meg azt a területet, amelyre igaz a következő leírás! A táblázatokban szereplő területek közül válasszon!

Etnikai és vallási szempontból is évszázadok óta erősen kevert lakosságú terület. A magyar lakosság néhány tízezer fős fogyáshoz az 1990-es években az országban dúló háborútól, illetve a hadseregre történő behívástól való félelem is hozzájárult.

.....

d) Nevezze meg azt a területet, amelyre igaz a következő leírás! A táblázatokban szereplő területek közül válasszon!

Ez a terület a rendszerváltást követően vált független országgá. A nagyrészt a határok mentén élő, jelentős magyar kisebbség létszáma leginkább a többségi nemzetbe történő beolvadás miatt csökken.

.....

4 pont	
--------	--

12. A feladat a magyarországi romákhoz kapcsolódik.

Oldja meg a feladatokat a forrás és ismeretei segítségével!

„Az etnikai, illetve a társadalmi helyzeten alapuló cigánykép gyakorlatilag párhuzamosan létezett egymás mellett. A 18. századi magyarországi források egy részében a *cigány* fogalma etnikai [...]. Ebben az esetben cigánynak lenni etnikai, nemzetiségi hovatartozást jelent. A források egy másik csoportjában a *cigány* fogalma szociális [...]. Ez esetben cigánynak lenni sajátos társadalmi állapotot jelent. [...] Az is vita tárgya, hogy egyáltalán *ki a cigány?* Az, akit valamilyen cigánykép alapján a nem-cigányok besorolnak a cigányok közé, vagy az, aki cigány/roma identitású? [...] [Az előbbi] jól szemlélteti a nemzetközi roma mozgalomban [...] fontos szerepet játszó Ian Hancock megállapítása is: »a bennünket összekötő közös tényező nem annak a tudata, hogy mik vagyunk, hanem azé, hogy mik nem vagyunk: a romanik nem gádzsók, azaz nem nem-cigányok.«” (Binder Máttyás történész, antropológus)

Milyen cigányképet, cigányfogalmat jelenítenek meg a következő leírások? Húzza alá a helyes választ! (Elemenként 0,5 pont.)

a) A cigányságot elsősorban közös származása, valamint az ehhez kapcsolódó kultúra és nyelv határozza meg.

etnikai helyzeten alapuló

társadalmi helyzeten alapuló

b) A cigányságot elsősorban jövedelme, munkahelye, iskolázottsága, lakóhelye, demográfiai és egészségügyi mutatói határozzák meg.

etnikai helyzeten alapuló

társadalmi helyzeten alapuló

c) Ki sorolható a cigányság körébe a Magyarországon jelenleg hatályos törvények értelmében? Karikázza be a helyes válasz sorszámát! (1 pont)

1. Az, aki cigány (romani) anyanyelvű vagy kettős (magyar és romani) anyanyelvű.
2. Az, akit származása, kultúrája, szokásai alapján a többség cigánynak tart.
3. Az, aki saját magát – anyanyelvétől függetlenül – cigánynak vallja, és ezt kinyilvánítja.

d) Döntse el, hogy a forrás szóhasználatára melyik meghatározás igaz! Karikázza be a helyes meghatározás sorszámát! (1 pont)

1. A forrásban a cigány lekicsinylő jelentésű szó, a roma a cigányok helyes megnevezése, a gádzsó pedig a nemcigányok cigány elnevezése.
2. A forrásban a cigány és a roma kifejezések egymással helyettesíthetők, a gádzsó pedig a nemcigányok cigány megnevezése.
3. A forrásban a roma a cigányon belüli kisebb csoport elnevezése, a gádzsó pedig a magyar többség cigány elnevezése.

3 pont	
--------	--

II. SZÖVEGES, KIFEJTENDŐ FELADATOK**Olvassa el figyelmesen!**

A következő feladatok közül összesen **kettőt** kell kidolgoznia.
Az alábbi szabályok alapján kell választania:

Kidolgozandó:

egy, az **egyetemes** történelemre vonatkozó **rövid** feladat,

egy, a **magyar történelemre** vonatkozó **hosszú** feladat.

A rövid egyetemes és a hosszú magyar feladat **más korszakra** vonatkozzon! (A táblázatban a korszakokat kettős vonal választja el.)

Tanulmányozza figyelmesen a feladatokat!

	Sorszám	Korszakok, témák	A feladat típusa
Egyetemes történelem	13.	Ókori görög hitvilág	rövid
	14.	Második világháború kirobbanása	rövid
Magyar történelem	15.	Tatárjárás	hosszú
	16.	Nehézipar a dualizmus korában	hosszú

A feladatok tanulmányozása után **karikázza be a választott feladatok sorszámát!**

A következő táblázatban feltüntettük a két választási lehetőséget.

Jelölje X-szel a választását a megfelelő sorban! Csak az egyik lehetőséget jelölje!

A választott feladatok sorszáma	Választásának jelölése X jellel
13. és 16.	
14. és 15.	

A feladatok közül **csak a választott kettőt dolgozza ki!** Válaszait az azonos típusú feladatokat követő pontozott vonalakra írja!

A feladatok kidolgozása előtt tanulmányozza a 2. oldalon található útmutatót!

A válaszok elkészítése során **fogalmazvány** (piszkozat) készíthető!

A feladatok után az értékelési szempontok szerepelnek, az elért pontszámokat a javító tanár állapítja meg.

13. A feladat az ókori görög hitvilággal kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével az istenek jellemzőit, szerepét az ókori görög hitvilágban!

Artemisz és Aktaión egy ókori görög vázaképen

(Aktaión egy vadász volt, aki megleste a fürdőző Artemiszt. Az istennő bosszúból szarvassá változtatta, saját kutyái tépték szét.)

14. A feladat a második világháború kirobbanásával kapcsolatos. (rövid)

Mutassa be a forrás és ismeretei segítségével Lengyelország megtámadását! Válaszában térjen ki a nyugat-európai hatalmak magatartására is!

„Az utóbbi húsz év tapasztalata azt mutatja, hogy Európában egy kommunista mozgalomnak békeidőben nincs elég esélye arra, hogy megragadhassa a hatalmat. Ilyen párt diktatúrája csak egy nagy háború eredményeképpen lehetséges. [...] El kell fogadnunk a német ajánlatot [...]. Az első előny, amit hasznosítani fogunk, Lengyelország elfoglalása lesz egészen Varsó kapujáig [...].” (Sztálin beszéde a párt vezetésének ülésén, 1939. augusztus 19.)

15. A feladat az Árpád-kori Magyarország történetéhez kapcsolódik. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével a tatárjárás eseményeit! Röviden térjen ki a tatárjárás közvetlen hatásaira is! Sem IV. Béla korábbi politikájáról, sem az ország újjáépítéséről nem kell írnia. Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„És mivel még kunoknak és nem tatároknak hitték azokat, akik most jöttek: az egész nép kiáltozott ellene [Kötöny kun vezér ellen]: »Haljon meg! Haljon meg! Ő az, aki Magyarország pusztulását szorgalmazza!« És a királyt is szidalmazták miatta, mondván: »Harcoljon a királyunk, aki a kunokat a mi gyűlölségünkre hozta.« [...] És a magyarok és németek hirtelen felfegyverkezve betörték a palotába, ahol tartózkodott, és erőszakkal hozzá akartak menni. Kötöny pedig övéivel együtt íjat és nyilat ragadva nem engedte, hogy ezek hozzájuk jöjjenek. De amikor a nép nagy sokasága odacsődült, elfogták őket, és azon nyomban levágták a fejüket, és a palotából az ablakon keresztül a nép közé dobták.”

„Mióután tehát maga a király megfutamodott a táborból, igen kevés emberrel éjjel-nappal Lengyelország határai felé vette az útját, és innét egyenes úton sietett, ahogy csak tudott, hogy elérje a királynét, aki Ausztria határán időzött. Ennek hallatára Ausztria hercege, szívében gonoszságot forralva, a barátság örve alatt elébe ment. [...] Mert Ausztria hercege, amikor kedve szerint hatalmába kerítette a királyt, kitervelt ravaszságával visszakövetelt tőle egy bizonyos mennyiségű pénzt, amelyet a király állítólag egykor kicsikart. Minek erről több szó? A király nem szabadulhatott a keze közül, amíg a követelés egy részét készpénzben, másik részét pedig arany- és ezüstedényekben ki nem fizette, országának három vármegyéjét pedig, amelyek szomszédosak voltak annak a földjével, zálogként le nem kötötte neki. [...] A király ezek után, ahogy csak tudott, sietett a királynéhoz, aki tőle nem messze volt.”

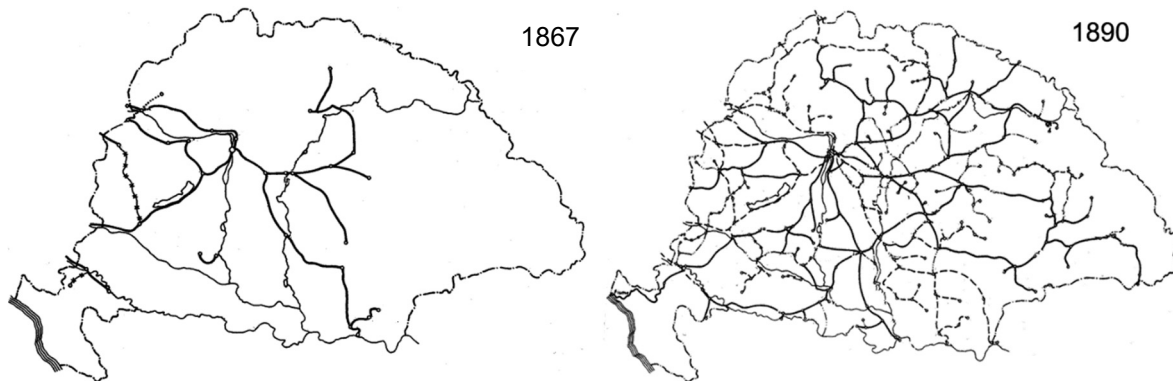
„A város [Esztergom] várát nem tudták elfoglalni, mert a spanyol Simeon ispán sok számszeríjászával bátran megvédelmezte. És amikor Székesfehérvár városához érkeztek, amelyet mocsarak vesznek körül, mivel a hó és a jég éppen olvadóban volt, nem tudták elfoglalni. És miközben pannóniai Szent Márton várát ostromolták, melyet az apát férfiasan védett, hirtelen visszarendelték őket, úgyhogy azokon a vidékeken ez a három helység maradt megvívatlanul.”

(Részletek Rogerius *Siralmas ének* című művéből)

16. A feladat a dualizmus kori gazdasággal kapcsolatos. (hosszú)

Mutassa be a források és ismeretei segítségével magyar nehézipar fejlődését a dualizmus korában! Válaszában térjen ki a fejlődés feltételeire (gazdasági kiegyezés, tőkeigény, szállítás)! Használja a középiskolai történelmi atlaszt!

„A magyar korona területén minden nagykorú vagy nagykorúnak nyilvánított egyén, nemre való tekintet nélkül, ezen törvény korlátai közt, bármely iparágat, ideértve a kereskedést is, bárhol, önállólag és szabadon gyakorolhat.” (Törvény az iparról, 1872)

A magyarországi vasúthálózat 1867-ben és 1890-ben

„1.§. Állami kedvezményben részesítettek:

1. A technika jelen fejlődése szerint berendezett azon gyárak, melyek Magyarországon eddig elő nem állított cikket készítenek.
2. A technika jelen fejlődése szerint berendezett következő gyárak, és pedig
 - a) azon gyárak, amelyekben rézárúk, vasedények, szerszámgépek, gőzgépek, elektrodinamikus készülékek, porcellán és üveg készül
 - b) a rizshántoló malmok, szeszgyárak, selyemfonó, -szövő és -festő gyárak, gyapjúfonó és -szövő gyárak.

2.§. Az említett gyáraknak az alábbi állami kedvezmények adatnak:

1. Fölmentetnek 1895. év végéig a keresetadó alól
2. Fölmentetnek a telkek megszerzéséért és átírásáért járó illeték alól, s amennyiben részvénytársaság alakjában létesítetnek, az okiratok után járó illeték alól.”

(1881: XLIV. törvénycikk)

Szempontok		Elérhető	Elért
		pont	
Feladatmegértés		2	
Tájékozódás térben és időben	T1	2	
	T2	2	
Kommunikáció, a szaknyelv alkalmazása	K1	2	
	K2	2	
	K3	2	
Ismeretszerzés, a források használata	F1	3	
	F2	3	
	F3	3	
Eseményeket alakító tényezők feltárása, kritikai és problémaközpontú gondolkodás	E1	3	
	E2	3	
	E3	3	
	E4	3	
Összpontszám / Vizsgapont		33	

		pontszám	
		maximális	elért
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok	1. Julius Caesar	4	
	2. Középkori város	5	
	3. Hunyadi Mátyás	3	
	4. Kereskedelmi útvonalak	4	
	5. XVIII. századi népesség	4	
	6. Emberi és polgári jogok nyilatkozata	4	
	7. 1848-as forradalom	7	
	8. Sztálini diktatúra	4	
	9. Vitézi rend	4	
	10. Hidegháború kialakulása	4	
	11. Határon túli magyarok	4	
	12. Magyarországi romák	3	
	Összesen	50	
I. Elért pontszám egész számra kerekítve			
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok	13. Ókori görög hitvilág	17	
	14. Második világháború kirobbanása	17	
	15. Tatárjárás	33	
	16. Nehézipar a dualizmus korában	33	
	II. Összesen	50	
I. + II. Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

dátum

javító tanár

	pontszáma egész számra kerekítve	
	elért	programba beírt
I. Egyszerű, rövid választ igénylő feladatok		
II. Szöveges (kifejtendő) feladatok		

dátum

dátum

javító tanár

jegyző